

Ny didaktik er en hjælp, når bibliotekerne skal tænke nyt

Som afslutning på udviklingsprojektet er rapporten *Ny Læring Biblioteksdidaktik – hvorfor, hvad og hvordan* blevet udgivet i samarbejde med Syddansk Universitet. I denne artikel introducerer projektleder Cecilie Laskie rapportens hovedpointer.

Så kom biblioteksdidaktikken endelig. Men hvad er biblioteksdidaktik for en størrelse, og hvad skal den gøre godt for? Ifølge Jens Jørgen Hansen, universitetslektor ved Institut for Design og Kommunikation på Syddansk Universitets biblioteksuddannelse og forfatter til rapporten, er en biblioteksdidaktik en samlet teori. Teorien beskriver, *hvad* vi laver på bibliotekerne, *hvorfor* vi gør det, og *hvordan* vi gør det bedst muligt. Det er en handle-teori, hvor vi ikke bare gør, »som vi plejer«, men foretager kvalificerede og reflekterede valg på baggrund af teoretisk viden.

Til spørgsmålet om, hvorfor behovet for en biblioteksdidaktik opstår nu, svarer lektor Jens Jørgen Hansen:

- Loven om biblioteksvirksomhed handler

blandt andet om at give adgang til materialer, men spørgsmålet om adgang er ikke længere kritisk, fordi alle har adgang til materialer.

Det sætter bibliotekerne under pres. De skal nytænke deres funktion og rolle i samfundet, og der er behov for, at mange biblioteker er i en innovativ proces, hvor der foregår nye typer formidling, vejledning og stilladsering. Hele det felt fordrer en form for teoretisk eller didaktisk refleksion.

Derudover diskuteres det, hvordan man kan synliggøre bibliotekets tilbud i konkurrence med de mange andre kultur- og læringstilbud. Spørgsmålet er ikke kun, hvordan og hvilke nye ydelser man udvikler, men også hvordan man bedst opkvalificerer de tilbud, der allerede eksisterer på biblioteket. Og der er brug for handling, hvis man spørger bibliotekschef ved Silkeborg Bibliotekerne Lars Bornæs:

- Vi har ikke de næste ti år til at tænke over det her. Det er tid til at hæve for eksempel vores læringsydelser til *the next level*. Vi skal italesætte, hvad vi kan, og vi skal forstå, hvad bibliotekernes brugere efterspørger. Det er absolut ikke nok, at vi, som vi traditionelt har gjort, tilbyder det, vi selv synes, at vi er gode til.

FORMIDLLENDE, VEJLEDENDE OG STILLADSERENDE BIBLIOTEKSDIDAKTIK

Ifølge lektor Jens Jørgen Hansen er en essentiel del af en didaktik, at den går på to ben: et teoretisk og et praktisk.

- Det teoretiske ben handler om, at didaktikken er med til at give et sprog til biblioteket og biblioteksformidlernes praksis og et teoretisk grundlag, man arbejder ud fra, og som man forstår biblioteksarbejde ud fra. Et eksempel kunne være Skot-Hansen med fleres 4-rums-model.

Et nyt bud på et teoretisk grundlag er modellen *den biblioteksdidaktiske trekant*, som lektor Jens Jørgen Hansen har udviklet. Den viser, hvordan det er bibliotekets kerneopgave at understøtte borgernes omgang med kultur, og at man kan opdele biblioteksformidlernes

opgaver i tre hovedgrupper, der kræver hver sin didaktiske tilgang:

1. Den formidlende biblioteksdidaktik har fokus på formidling af kulturindhold såsom litteratur, it-kompetencer, events og foredrag, og biblioteksformidleren optræder for eksempel i rollen som underviser eller procesleder.
2. Den vejledende biblioteksdidaktik har fokus på at vejlede borgeren for eksempel i forhold til at finde og vælge litteratur, få adgang til og bruge digitale produkter og serviceydelser. Her er biblioteksformidlerens rolle at vejlede.
3. Den stilladserende biblioteksdidaktik har fokus på at skabe rum, rammer og veje til, at borgeren selv kan finde og opleve kulturelle produkter og aktiviteter eksempelvis ved at muliggøre møder. Her er biblioteksformidlerens rolle at skabe rum og stilladser, hvor der kan ske møder. Denne rolle kan være faciliterende.

”På den måde synes jeg, det er et smukt eksempel på og afprøvelse af den formidlende biblioteksdidaktik.”

Universitetslektor
Jens Jørgen
Hansen

Du kan i øvrigt møde Cecilie Laskie på Fagligt Landsmøde i Nyborg den sidste weekend i oktober. Se mere på bf.dk/laering

NÅR BIBLIOTEKSFORMIDLERE FORMIDLER

Ikke mindst den formidlende tilgang er i vækst. De biblioteksansatte får ifølge lektor Jens Jørgen Hansen flere og flere pædagogiske opgaver, hvor de er formidlere i betydningen undervisere eller procesledere:

- Borgerne skal udvikle digitale kompetencer. Derfor tilbyder bibliotekerne it-kurser for eksempel med seniorer som målgruppe. Det er et eksempel på det stigende antal pædagogiske opgaver. Et andet eksempel er læringsforløbene med oplevelseslitteratur målrettet unge på Gyldendals litteraturportal. Formidlende didaktik er alt fra litteraturoplevelser, film og it-kompetencer til kulturelle events, hvor biblioteksformidlerne påtager sig en pædagogisk rolle.

Evalueringsrapporten fra *Ny Læring* viser, at læringsforløbene, hvor biblioteksformidlerne bidrager med workshops i biblioteksrummet, er populære hos de unge. Men evalueringerne viser også, at det er nyt land for biblioteksformidlerne, og det kræver mod, engagement og ledelsesopbakning.

- Et læringsforløb er relationelt. Der er forskel på at stille til rådighed og at indgå i en læringsrelation.

Det udfordrer den enkelte medarbejder og skubber til hele organisationens selvforståelse, og det kræver en solid, kontinuerlig ledelsesopbakning, siger bibliotekschef Lars Bornæs.

BIBLIOTEKSFORMIDLERE SKAL IKKE VÆRE LÆRERE – OG OMVENDT

På Silkeborg Bibliotekerne oplevede man en udvikling, hvor eksempelvis et gymnasium opsagde kontrakten med biblioteket med den begrundelse, at de unge lærere var så gode til at søge selv. Ifølge bibliotekschef Lars Bornæs tydeliggjorde denne og tilsvarende episoder, at en gentænkning af bibliotekets læringsydelser var påkrævet, og at det var nødvendigt at blive skarpere på og dygtigere i forhold til bibliotekernes ydelser. Her spiller biblioteksdidaktikken en rolle, både inden for den kulturelle og den digitale dannelse.

- Jeg oplevede en konkretisering af didaktikken – den formidlende tilgang – med *Ny Læring*. I projektet havde biblioteksdidaktikken tre ben at gå på. Det ene var, at den var optaget af at støtte bibliotekarerne i deres opkvalificering gennem kurser. De blev klogere på metoder, for eksempel hvordan man kunne arbejde med innovative former for litteraturformidling, men

også informationssøgning. Den anden var, at den støttede dem i at udvikle egen formidling i kraft af de eksplicite undervisningsforløb på Gyldendal-portal. Det tredje ben bestod i et organisationsudviklende perspektiv, forklarer lektor Jens Jørgen Hansen.

Den organisationsudviklende del består blandt andet i udviklingen af biblioteksformidlerens rolle, hvor biblioteksformidleren byder ind i samarbejder med lærere med sin egen type formidling, egne metoder og genstandsfelter samt i udviklingen af biblioteksrummet som læringsrum – både i forbindelse med elevformidling og formidling målrettet andre brugergrupper. Biblioteksformidlerne skal ikke være lærere og omvendt – en differentiering, som projektet *Ny Læring* arbejdede med, og en forskel, der ifølge evalueringsrapporten var tydelig for og værdsat af eleverne.

- På den måde synes jeg, det er et smukt eksempel på og afprøvning af den formidlende biblioteksdidaktik. Deltagerne har været glade for at prøve noget nyt, og de har oplevet nogle andre sider af, hvad biblioteket kan, og rigtig mange bibliotekarer har været glade for kurser, metoder og organisering, runder lektor Jens Jørgen Hansen interviewet af. ■

VIL DU VIDE MERE?

Rapporten *Biblioteksdidaktik – hvorfor, hvad og hvordan* er skrevet af Jens Jørgen Hansen i faglig sparring med Cecilie Laskie. Findes i Kulturstyrelsens projektbank under *Ny Læring*.

Forløbene *Ny Læring på Litteraturportalen* findes på Gyldendal Uddannelses litteraturportal litteratur.gyldendal.dk i menu-punktet *Ny Læring*.

Introducerende webinar og opkvalificerende kurser udbydes gennem Herning og Roskilde centralbiblioteker i efteråret på centralbibliotek.dk.

Udviklingsprojektet *Ny Læring* er støttet af Kulturstyrelsens Udviklingspulje og Undervisningsministeriets Udlovningsmidler. Silkeborg Bibliotekerne er projektansvarlige.